

**อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
ของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช**
**Identities and Democratic Political Culture of the People in
Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province**

ภัทรพิมพ์ เล็งเสน*
รศ.ดร.สมเกียรติ วันทะนะ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 428 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ของชาวอำเภอปากพนังอยู่ในระดับสูง ส่วนระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง การทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยที่มีผลในทางบวกต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ อัตลักษณ์ของชาวอำเภอปากพนังมีความสัมพันธ์ทางลบกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ วัฒนธรรมทางการเมือง

Abstract

The purpose of this research was to study the relationship between identities and democratic political culture of the people in Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province. The samples consisted of 428 residents. The data were collected by using

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** รองศาสตราจารย์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

questionnaires. Statistical analysis included the percentages, the mean, the standard deviation, the t-test, the one-way ANOVA, and the Pearson's product moment correlation coefficient. The statistical level of significance was set at 0.05.

The research found that the people in Pak Phanang district had a high level of identities, and had a moderate level of democratic political culture. Hypothesis testing revealed that educational level, occupation, and income caused positive differences in the level of people's democratic political culture. Identities of the people, however, had a negative relationship with the democratic political culture.

Keyword: identities, political culture

บทนำ

ภาคใต้ของประเทศไทย มีลักษณะเป็นแหลมยื่นลงสู่ทะเล มีเทือกเขาหลายลูกสลับเรียงรายตลอดแนว เสมือนกระดุกสันหลัง พร้อมป่าไม้ดิบชื้นที่หลากหลายทางชีวภาพ มีชายฝั่งทะเลทอดยาวทั้งสองฟากฝั่ง อุดมสมบูรณ์ด้วยป่า ในน้ำมีปลาในนามีข้าวในอ่าวมีกักชธรรมชาติ ทำให้ผู้คนที่นี่อาศัยตั้งภูมิลำเนาอยู่เรียกตนเองว่า “คนปักษ์ใต้” หรือ “คนใต้” มีอัตลักษณ์ประจำตัวที่โดดเด่น แตกต่างจากผู้คนในภูมิภาคอื่นๆ ทั้งด้านภาษา และ วัฒนธรรม พรรคการเมืองที่ครองใจคนใต้มามากโดยตลอดตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน คือพรรคประชาธิปัตย์

อำเภอปากพนัง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีแม่น้ำปากพนังไหลผ่านหลายอำเภอ ได้แก่ ชะอวด หัวไทร เขียวใหญ่ และไหลลงสู่ปากอ่าวนครศรีธรรมราชที่ปากพนัง ชาวอำเภอต่างๆ จึงเรียกว่า “ชาวลุ่มน้ำปากพนัง” ทำให้ชาวปากพนังติดต่อสัมพันธ์และค้าขาย ขึ้นตรงกับชาวกรุงเทพมหานครมาเป็นเวลายาวนาน นิยมที่จะให้บุตรหลานเล่าเรียนในระดับสูง ในกรุงเทพมหานครหรือเมืองหลวง

ผู้วิจัยเป็นชาวปากพนังโดยกำเนิด และคุ้นเคยกับการได้ยินได้ฟัง การกล่าวอ้างว่าพื้นที่นี้มีอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมทางการเมืองที่โดดเด่นเป็นตัวของตัวเองสูง ผู้คนสนใจในเหตุบ้านการเมือง จึงนำศึกษาว่า ชาวปากพนังมีอัตลักษณ์เด่นชัดเพียงไร และสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะใด การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการสำรวจทัศนคติของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในอำเภอปากพนัง เพื่อเป็นตัวอย่าง และแสดงถึงสู่ทางการวิเคราะห์อัตลักษณ์ และวัฒนธรรมทางการเมืองของคนใต้ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยสามารถทำให้เข้าใจที่มาของปัญหาทางการเมืองการปกครอง ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง และอาจเห็นช่องทางในการปรับปรุงแนวทางประสานความเข้าใจอัตลักษณ์ของคนปากพนัง ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในภาพรวมของระดับจังหวัด และอาจนำไปสู่ระดับชาติด้วย อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ให้มั่นคงมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวปากพนัง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและอาศัยอยู่ในอำเภอปากพนัง จำนวน 428 คน ในระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554

นิยามศัพท์

อัตลักษณ์ หมายถึง ตัวบ่งชี้ถึงความเป็นคนในได้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของประชาชนในภาคใต้ของประเทศไทย ที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และต่อส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ เน้นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามกัน

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หมายถึง ทัศนคติ ความเชื่อที่มีเหตุผล หลักความเสมอภาคและเสรีภาพ และเชื่อว่าอำนาจสูงสุดของประเทศเป็นของประชาชนทั้งหมด โดยผู้นำจะต้องไม่เป็นผู้ที่มีจิตใจนิยมการใช้อำนาจเด็ดขาดโดยไม่ฟังผู้อื่น มองโลกในแง่ดี รวมถึงมีความไว้วางใจต่อระบบการเมืองซึ่งสามารถสรุปหลักการสำคัญ ๆ ได้ ดังนี้

1. รัฐบาลได้มาโดยการเลือกตั้งที่เสรีและเที่ยงธรรม
2. รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้
3. สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล
4. ชันติธรรมหรือใจกว้างต่อแนวคิดที่แตกต่าง
5. หลักการปกครองโดยกฎหมาย

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม หมายถึง ทัศนคติที่ยึดถือตัวบุคคลมากกว่าเหตุผล

นิยมระบบเจ้าขุนมูลนาย ไม่ยอมรับความเสมอภาค นิยมการปกครองโดยผู้นำที่ใช้อำนาจเด็ดขาดโดยไม่ฟังผู้อื่น และมีหลักการที่ตรงข้ามกับแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ

1. รัฐบาลได้มาโดยการแต่งตั้งหรือคัดสรร โดยไม่จำเป็นต้องมีการเลือกตั้ง
2. รัฐบาลไม่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ไม่เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ
3. เน้นหน้าที่มากกว่าสิทธิและเสรีภาพ
4. เน้นอัตลักษณ์มากกว่าขนบธรรมเนียม
5. คำสั่งหรือประกาศของรัฐบาล คือกฎหมายที่ทุกคนจะต้องเชื่อฟัง

การตรวจเอกสาร

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ (identity) เป็นมโนทัศน์ที่มีความคาบเกี่ยวกับศาสตร์ในสาขาต่างๆ ทั้งด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา และปรัชญา (อภิัญญา เฟื่องฟูสกุล, 2546: 2) อัตลักษณ์มีความหมายด้วยกันสองนัยยะด้วยกัน กล่าวคือ ความเหมือนและความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป นั่นคือการตีความหมายเหมือนกันบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ และการเปรียบเทียบระหว่างคนหรือสิ่งของในสองมุมมอง คือความคล้ายคลึงและความแตกต่าง (Jenkins, 1996: 3-4) อัตลักษณ์มีทั้งระบบปัจเจก (individual) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (collective) ในระดับปัจเจกนั้น บุคคลคนหนึ่งอาจมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเอง เช่น เพศสภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ ชาติ ช่างชั้นทางสังคม อาชีพ และศาสนา เป็นต้น (ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2547: 33-35)

จากผลการวิจัยของอภิัญญา เฟื่องฟูสกุล (2546: 8-33) ถึงการทบทวนทฤษฎีและแนวคิดของอัตลักษณ์ สามารถนิยามความเป็นอัตลักษณ์หรือปัจเจกภาพ ผ่านมุมมองของศาสตร์สาขาต่างๆ ดังนี้ (1) ปรัชญา: อัตลักษณ์คือ “ความเป็นตัวฉัน” กระบวนการที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (2) สังคมวิทยา: เอมีล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) มองว่าอัตลักษณ์ร่วมของสังคมไม่ใช่ผลรวมของอัตลักษณ์ของปัจเจก (3) มนุษยวิทยา: จุดแข็งของมานุษยวิทยา คือการให้ความสำคัญกับลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมในสังคมขณะที่ภายใต้แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Weedon, 1987: 32-34; Barker, 2000: 176-178) การนิยามอัตลักษณ์ก็มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม ปัจเจกภาพเป็นเรื่องของกระบวนการสร้างความหมายทางสังคม ให้แก่อัตลักษณ์ แต่ในทางปฏิบัติอัตลักษณ์และปัจเจกภาพ ซ้อนทับกันอยู่ (Hall and Gay, 1996: 5-6)

อัตลักษณ์ของคนได้ก็เช่นกัน ปัจเจกภาพของคนได้ในแต่ละคน ที่แสดงออกถึงลักษณะเฉพาะตัวโดดเด่น และตระหนักถึงตัวตนของพวกเขาตนเสมอว่าไม่ด้อยกว่าคนในภูมิภาคอื่นๆ ขณะที่ปัจจุบันคนได้ผลักดันอัตลักษณ์ หรือปัจเจกส่วนตัวออกมาในรูปของอัตลักษณ์ร่วม คือเป็นลักษณะเฉพาะของคนเกือบทั้งภูมิภาคได้ชัดเจนมากขึ้น หรือเรียกอีกอย่างว่า “หัวแข็ง” นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวถึงเรื่องความเป็นคนได้ไว้ในหนังสือเกิดเป็นคนได้ ของ ล้อม เฟิงแก้ว (2553: 1-3) ว่าคนในภาคอื่นๆ ของไทย ไม่ได้รู้เรื่องนี้ขึ้นมาเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง คนในภาคอื่นจึงไม่ถูกรัฐมองว่า “หัวแข็ง” เหมือนคนได้ จึงทำให้คนได้มีความโดดเด่นชัดเจนไม่น้อยกว่าภาคอื่น นอกจากนั้น ยังมีผลงานที่แสดงถึงความเป็นคนได้ได้ชัดเจน

ผ่านนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของ ณรงค์ บุญสวยขวัญ (2549: 30-31) ที่ทำการวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ของนักการเมืองถิ่น เนื้อหาโดยรวมเป็นการอธิบายกลวิธีที่แตกต่างของคนใต้ คือมีวิธีการปราศรัยดูเด็ด พุดจาเร้าอารมณ์ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของประชาชนสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า “ไม่รบ นายไม่หายจน” ทำให้คนใต้มีอัตลักษณ์ในการแสดงตนออกมาในลักษณะแข็งกระด้าง ไม่ยอมใคร และกล้าเผชิญหน้าหากตนถูกเอาเปรียบ เป็นต้น

โดยสรุป ความสำคัญของอัตลักษณ์จึงเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนในสังคมหนึ่ง สิ่งที่น่าวิชาการหรือนักทฤษฎีในยุคปัจจุบันกล่าวถึงกันมากก็คือ การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ (identity politics) (อภิัญญา เฟื่องฟูสกุล, 2546: 132) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถูกหล่อหลอมมาจากการปรับโมโนทัศน์ของอัตลักษณ์เอง จนกลายเป็นอีกหนึ่งการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมใหม่ ที่มีความเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ในระดับปัจเจกโมโนทัศน์ “วัฒนธรรม” จึงเป็นหัวใจสำคัญที่เชื่อมโยงเรื่องอัตลักษณ์กับอำนาจหรือการเมืองแนวคิดหลังสมัยใหม่ กระบวนการทางวัฒนธรรมจึงเชื่อมโยงแนบแน่น กับการเมืองเรื่องอัตลักษณ์อย่างชัดเจน (Barker, 2000: 176-178)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ในทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา “วัฒนธรรม” ถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานอันเป็นแกนสำคัญหนึ่งของสังคมมนุษย์ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำรงและดำเนินชีวิตในสังคม วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือความประพฤติของมนุษย์ในแต่ละสังคม (จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ, 2549: 17) ความหมายโดยสรุปของวัฒนธรรมทางการเมืองก็คือ แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และต่อส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง หรือหมายถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองหรือพฤติกรรมทางการเมือง (Almond, 1966: 50-52; Pye and Verba, 1967: 121-124)

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นสามารถสรุปได้ 5 ประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

1. รัฐบาลได้มาโดยการเลือกตั้งซึ่งต้องกระทำโดยเสรีและยุติธรรม การออกเสียงต้องกระทำด้วยความลับ และการนับคะแนนต้องเปิดเผย และตรวจสอบโดยประชาชนที่ไม่ใช่ข้าราชการ ซึ่งวิธีการเลือกตั้งนั้นถือเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตย หรือกล่าวได้อีกอย่างว่า ถ้าไม่มีการเลือกตั้ง ก็ไม่มีประชาธิปไตย (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ก: 5; เสนีย์ คำสุข, 2550: 90; ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2546: 1-27; Dahl, 1989: 221)

2. รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ รัฐบาลที่เปิดเผยมีความสำคัญต่อประชาธิปไตย เพราะประชาชนสามารถทราบถึงสถานะของบ้านเมืองได้ทันการณ์ และเป็นการพิทักษ์เสรีภาพให้แก่ปัจเจกบุคคลที่เป็นพลเมืองด้วย นอกจากนี้ยังต้องถูกตรวจสอบได้สามมิติ คือการตรวจสอบได้ทางกฎหมาย การเมือง และการคลัง (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ข: 261-264)

3. สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล คือ ความคิดหรือความสำนึกขั้นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย (ชัชวาลย์ ทัดศิวัช, 2550: 93; สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ก: 2-4) ซึ่งถือว่าพื้นฐานดังกล่าว มีความจำเป็นต่อความสำเร็จและเข้มแข็งของประชาธิปไตย

4. ชั้นดีธรรม ในสังคมประชาธิปไตย นอกจากบุคคลจะมีสิทธิและเสรีภาพแล้ว บุคคลยังต้องให้ความเคารพ และอดกลั้นในกรณีที่บุคคลอื่น มีความเห็นหรือพฤติกรรมที่ต่างไปจากตนเอง (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2551: 74; ชัชวาลย์ ทัดศิวัช, 2550: 109; สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ข: 271-272; Pye: 2000: 24)

5. หลักการปกครองโดยกฎหมาย ผู้ที่บัญญัติกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย ย่อมต้องอยู่ภายใต้กฎหมายแบบเดียวกันไม่มีข้อยกเว้น ไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง ล้วนต้องรับผิดชอบทางกฎหมายต่อศาลเช่นเดียวกับประชาชน (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ข: 262; เชาวนะ ไตรมาศ, 2547: 81-114) หลักการปกครองโดยกฎหมาย จึงเป็นหัวใจของหลักรัฐธรรมนูญนิยม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ประกันความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตย (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551ก: 19)

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม เป็นลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้น ภายใต้สังคมที่มีการปกครองแบบอำนาจนิยมหรือเผด็จการ อำนาจการปกครองทั้งหมดเป็นของผู้ปกครอง ประชาชนถูกตัดขาดออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือเกิดขึ้นได้เฉพาะที่เป็นคำสั่งของผู้ปกครองเท่านั้น นอกจากนี้ ประชาชนยังถูกปลูกฝังให้เชื่อว่าประชาชนที่ดีหรือพลเมืองที่ดีจะต้องเชื่อฟัง ยอมรับ และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ผู้ปกครองกำหนด ประชาชนที่ดีต้องมีวินัยไม่กระทำการเรียกร้องอันก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายต่อประเทศ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2551: 70-71; สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2538: 267-268)

ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม เป็นคู่ตรงข้ามของแบบประชาธิปไตย ฉะนั้นลักษณะสำคัญย่อมตรงข้ามกันด้วย สามารถอธิบายสรุปได้ดังนี้

1. รัฐบาลได้มาโดยการแต่งตั้งหรือคัดสรรจากบุคคลที่มีอาชีพหลากหลาย โดยไม่จำเป็นต้องมีการเลือกตั้งหรืออาจมองว่าการได้มาโดยวิธีการใดๆ ก็ตามไม่สำคัญเท่ากับตัวบุคคลที่จะมานั้นด้วยวิธีนั้นๆ รัฐบาลที่ได้มาด้วยวิธีดังกล่าวถือว่าไม่คำนึงถึงสิทธิการเมือง และการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง เพราะไม่ให้ความสำคัญทางการเมืองมาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งหมด (เสนีย์ คำสุข, 2550: 124)

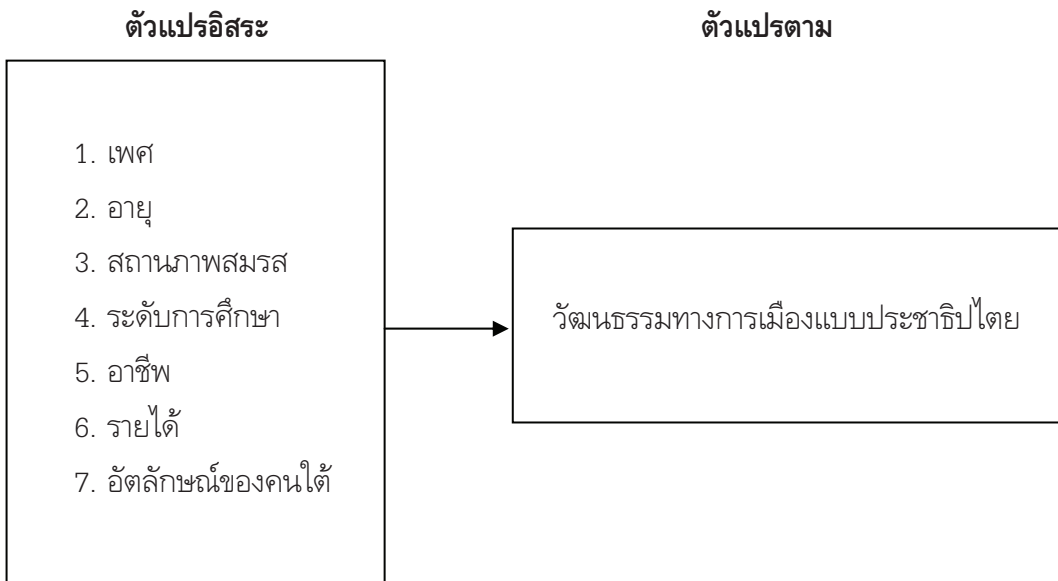
2. รัฐบาลไม่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ไม่เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ นั่นคือรัฐบาลที่มีที่มาไม่ถูกต้องตามกติกา ย่อมอ้างสิทธิที่จะไม่รับผิดชอบต่อประชาชนได้ ทั้งนี้เพราะลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นอำนาจนิยม ประชาชนจะเชื่อฟังคำสั่งของรัฐ หรือไม่ก็รัฐจะเป็นตัวบีบบังคับให้ประชาชนต้องปฏิบัติตาม การตรวจสอบย่อมไม่เกิดขึ้นในสังคมที่เป็นอำนาจนิยม

3. เน้นหน้าที่มากกว่าสิทธิ เสรีภาพ เพราะผู้นำจะวางกรอบให้ประชาชนปฏิบัติตามโดยหน้าที่เท่านั้น ขณะที่การปกครองแบบอำนาจนิยมจะจำกัดสิทธิทางการเมืองทั้งหมด โดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะอ้างความชอบธรรมในการปกครอง แต่ในด้านอื่นๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ มักไม่มีการควบคุมเท่าไรนัก เน้นไปที่การรักษาอำนาจระดับชาติมากกว่าที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของประชาชนมากนัก (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2551: 71)

4. เห็นอัตลักษณ์มากกว่าชนติธรรม ประชาชนที่อยู่ในวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม จะยึดมั่นในเอกลักษณ์หรือความเป็นตัวของตัวเองมากกว่า หรือกล่าวได้อีกว่ามีความเห็นว่าตนมีลักษณะดีเด่นพิเศษกว่าคนอื่น ๆ หรือกลุ่มอื่น ๆ

5. คำสั่งหรือประกาศของรัฐคือกฎหมาย หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรมใช้ไม่ได้กับวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม เพราะกฎหมายสูงสุดจะถูกยกเลิกได้ง่ายโดยอำนาจนอกระบบ อาทิกองทัพและกลไกของรัฐ ประกาศ คำสั่ง แลลงการณ์ และกฎระเบียบต่างๆ ที่คณะรัฐประหารออกมาบังคับใช้ ซึ่งการบังคับใช้และยกเลิก สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการเชิงลบทางกฎหมาย “ใครเป็นผู้จัดทำกฎหมาย คนนั้นย่อมได้รับประโยชน์” (เสนีย์ คำสุข, 2550: 124-125) กล่าวโดยสรุปก็คือการปกครองโดยอำเภอใจของคนยังเหนือกว่าการปกครองโดยกฎหมายนั่นเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ชาวอำเภอปากพนังที่มีเพศแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
2. ชาวอำเภอปากพนังที่มีอายุแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
3. ชาวอำเภอปากพนังที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
4. ชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน

5. ชาวอำเภอปากพนังที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
6. ชาวอำเภอปากพนังที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน
7. อັตลัษณ์ของคณไต้ มีควมสัฒพัณธ์ภักับวัฒนธรรมทงการเมืองเบบประชาธิปไตย ของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัฒนครศรีธรรมราช

วิธีการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ด้วยวิธีการเชิงสำรวจ (survey research)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวอำเภอปากพนังผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยกำหนดตัวอย่างด้วยการคำนวณตามสูตรของ Yamane (วัลลภ ลำพาย, 2551: 81) ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 398 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) (วัลลภ ลำพาย, 2551: 91) ซึ่งแจกแบบสอบถามไปทั้งหมด 560 ชุด สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลกลับมาได้ทั้งสิ้น 428 คน ซึ่งเกินกว่าจำนวนขั้นต่ำตามเกณฑ์ของ Yamane

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยยึดแนวทางทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยกำหนดแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับสำรวจความคิดเห็นของนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เกี่ยวกับอັตลัษณ์ของคณไต้ จำนวน 5 ข้อ เพื่อให้ได้มาซึ่งแบบสอบถามการวิจัยส่วนที่ 2

2. แบบสอบถามสำหรับการวิจัย สํารวจทศนคติของภลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 คํากถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

- ตอนที่ 2 คํากถามเกี่ยวกับอັตลัษณ์ของคณไต้ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งรวบรวมและสังเคราะห์จากแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ ข้อคํากถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งระดับของอັตลัษณ์ของคณไต้ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับอັตลัษณ์สูง ปานกลาง และต่ำ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.756 (ตามเกณฑ์ของ Cronbach)

- ตอนที่ 3 คํากถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมทงการเมืองเบบประชาธิปไตย แบ่งตามทศนคติ 4 ด้าน คือ ทศนคติที่มีต่อคณระรัฐภล สัฒคมไทย ตนเอง และภการรัฐ ด้านละ 8 ข้อ รวม 32 ข้อ ข้อคํากถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งระดับวัฒนธรรมทงการเมืองออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับวัฒนธรรมทงการเมืองสูง ปานกลาง และต่ำ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.854 (ตามเกณฑ์ของ Cronbach)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพรรณนา (descriptive statistics) บรรยายลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
2. สถิติอนุมาน (inferential statistics) ที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) สำหรับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยเท่ากับ 0.05

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างเป็นเพศชาย 187 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 และเพศหญิง 241 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 กลุ่มอายุมากที่สุดในกลุ่มอายุ 40-49 ปี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 มีสถานภาพโสด จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 สมรสแล้ว จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 ระดับการศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดจบปริญญาตรี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 42.8 ในด้านอาชีพกลุ่มใหญ่ที่สุดคือรับราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมาคือ ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 รัฐวิสาหกิจ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 เกษตรกรรม/ประมง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4 ส่วนอาชีพอื่น ๆ เช่น แม่บ้าน และว่างงาน พบน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6

อัตลักษณ์ของชาวอำเภอปากพนัง

ชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีระดับอัตลักษณ์ของคนใต้ภาพรวมในระดับสูง ($\bar{x} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่อยู่ในระดับสูงและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คนใต้เป็นคนจริงใจ และรักพวกพ้อง ($\bar{x} = 4.44$) รองลงมาคือ พร้อมเผชิญหน้า และกล้าเสี่ยงถ้าถูกเอาเปรียบหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ($\bar{x} = 4.34$) และข้อที่อยู่ในระดับปานกลางมีเพียงข้อเดียว คือ ข้อที่ว่าคนใต้เป็นคนไม่จริงจังกับชีวิตเท่าไรนัก ($\bar{x} = 2.61$)

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของระดับอัตลักษณ์ของชาวอำเภอปากพ่อง

ข้อความ	$\bar{x}$	ระดับ อัตลักษณ์
1. เป็นคนจริงใจ และรักพวกพ้อง	4.44	สูง
2. พร้อมเผชิญหน้า และกล้าเสี่ยงถ้าถูกเอาเปรียบหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม	4.34	สูง
3. มีความทะนงตนและหวงแหนความเป็นไทยไม่น้อยกว่าใครๆ ในภาคอื่นๆ	4.31	สูง
4. มีความผูกพันกับถิ่นกำเนิด ถ้าไม่จำเป็นจะไม่ย้ายถิ่น	4.30	สูง
5. เป็นคนไฟเรี่ยวรู้ และรักในศักดิ์ศรี4.22	สูง	
6. ใช้ ภาษาได้ ในการสื่อสารเพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	4.16	สูง
7. เป็นคนที่เข้ากับคนได้ทุกภาค โดยไม่ลำบากใจ	4.15	สูง
8. มีลักษณะความเป็นผู้นำสูง	4.03	สูง
9. มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับคนต่างศาสนา	4.02	สูง
10. เป็นคนรู้เท่าทันคน มีปฏิภาณไหวพริบดี	4.01	สูง
11. ไม่คิดว่าตนด้อยคุณค่ากว่าคนในภาคอื่นๆ	3.87	สูง
12. ชอบสนทนาด้านการเมือง และนิยมเลือกผู้แทนในระบบพรรค	3.72	สูง
13. ถือคติมีบุญคุณต้องทดแทน มีแค่นต้องชำระ	3.68	สูง
14. พุดจาแข็งกระด้าง ห้วนๆ ตรงไปตรงมา	3.67	สูง
15. มีความสนใจเรื่องการเมือง นิยมฟังการปราศรัยทางการเมืองของทุกพรรค	3.66	ปานกลาง
16. เป็นคนเจ้าหลักการที่เรียกกันว่า “หัวหมอ”	3.44	ปานกลาง
17. ชอบความสบาย รักสนุก และไม่ชอบงานหนัก	3.28	ปานกลาง
18. มีนิสัยเย่อหยิ่ง ไม่ยอมใคร	3.23	ปานกลาง
19. มีทัศนคติเชิงลบ หรือความเห็นแย้งต่อระบบราชการ	2.86	ปานกลาง
20. เป็นคนไม่จริงจังกับชีวิตเท่าไรนัก	2.61	ปานกลาง
รวม	3.80	สูง

ทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 4 ด้าน (Sodaro, 2001: 274-277) คือ ทัศนคติที่มีต่อคณะรัฐบาล ต่อสังคมไทย ต่อตนเอง และต่อภาครัฐ

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ข้อความ	$\bar{x}$	ระดับวัฒนธรรมทางการเมือง
ด้านที่ 1	2.88	ปานกลาง
ทัศนคติที่มีต่อคณะรัฐบาล		
1. เราควรไว้วางใจคณะรัฐบาลที่มีที่มาถูกต้องตามกฎหมาย	3.84	สูง
2. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐบาลที่ยึดมั่นในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน แต่ถ้าหากขัดประโยชน์กับประชาชนก็ควรจะต้องคัดค้าน	3.77	สูง
3. การตัดสินใจของรัฐบาลในเรื่องผลประโยชน์ของชาติอาจจะไม่ตรงกับผลประโยชน์ของประชาชนก็ได้	2.28	ต่ำ
4. การเลือกสรรบุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพ และแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หากดำเนินการอย่างเหมาะสมแล้วจะมีประโยชน์มากกว่าการเลือกตั้ง	2.26	ต่ำ
ด้านที่ 2	3.05	ปานกลาง
ทัศนคติต่อสังคมไทย		
1. เป็นเรื่องไม่แปลกที่คนในครอบครัวเดียวกันเลือก ส.ส. คนละพรรคกันได้	3.96	สูง
2. ในทัศนคติของคนไทยส่วนใหญ่เห็นว่าการซื้อสิทธิ์ขายเสียงเป็นการตอบแทนบุญคุณตามระบบวัฒนธรรมไทย	3.38	ปานกลาง
4. แข่งเรือแข่งพายพอจะแข่งกันได้ แต่แข่งบุญแข่งวาสนาแข่งกันไม่ได้	2.49	ปานกลาง
3. การถือเอาเสียงส่วนใหญ่ นั่น มีความหมายเช่นเดียวกันกับสำนวนที่ว่า “พวกมากลากไป”	2.46	ปานกลาง
ด้านที่ 3	3.38	ปานกลาง
ทัศนคติต่อตนเอง		
1. ประชาชนควรมีสิทธิ์ในการปกป้องตนเอง และปกป้องผลประโยชน์ของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม	4.17	สูง
2. ความคิดเห็นทางการเมืองไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือเห็นต่าง ย่อมดีกว่าการอยู่เฉยไม่แสดงความคิดเห็นเลย	3.82	สูง
3. การให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันทางการเมืองเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เพราะบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งสติปัญญาความสามารถชาติกำเนิด และสถานภาพทางสังคม	3.08	ปานกลาง
4. การใช้หลักการและเหตุผลเพื่อหักล้างกัน ในบางครั้งก็นำมาซึ่งความล้มเหลว เพราะต่างคนก็ต่างความคิดและมีเหตุผลเป็นของตนเองขาดการมองเป้าหมายร่วมกัน	2.23	ต่ำ

ข้อความ	$\bar{x}$	ระดับวัฒนธรรม ทางการเมือง
ด้านที่ 4	2.72	ปานกลาง
ทัศนคติต่อภาครัฐ		
1. ความคิดริเริ่มเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐ ไม่ใช่ประชาชน	3.41	ปานกลาง
2. ทุกครั้งที่เมื่อเกิดความเห็นต่างขึ้นระหว่างภาครัฐกับประชาชน ผลที่ออกมาภาครัฐจะเป็นฝ่ายที่ถูกเสมอ	3.21	ปานกลาง
3. ภาครัฐไทยยังยึดติดกับค่านิยมการควบคุมประชาชน มากกว่าคิดรับใช้ประชาชน	2.13	ต่ำ
4. การจัดการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมยังทำไม่ได้ในประเทศไทย เพราะภาครัฐยังขาดความจริงใจในการแก้ปัญหา	2.09	ต่ำ
รวม	3.01	ปานกลาง

จากตารางพิจารณารายด้าน พบว่า ทัศนคติทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่ 3 ทัศนคติที่มีต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านที่ 2 ทัศนคติที่มีต่อสังคมไทย ด้านที่ 1 ทัศนคติที่มีต่อคณะรัฐบาล ตามลำดับ ส่วนด้านที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อภาครัฐมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อได้ผลดังนี้ ด้านที่ 1 ทัศนคติที่มีต่อคณะรัฐบาล พบว่าข้อที่ว่าเราควรไว้วางใจคณะรัฐบาลที่มีที่มาถูกต้องตามกฎหมายที่สุด ($\bar{x} = 3.84$) รองลงมาคือ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐบาลที่ยึดมั่นในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน แต่ถ้าหากขัดประโยชน์กับประชาชนก็ควรจะคัดค้าน ($\bar{x} = 3.77$) ส่วนข้อที่ว่า การเลือกสรรบุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพ และแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หากดำเนินการอย่างเหมาะสมแล้วจะมีประโยชน์มากกว่าการเลือกตั้งต่ำที่สุด ($\bar{x} = 2.26$) รองลงมาคือ การตัดสินใจของรัฐบาลในเรื่องผลประโยชน์ของชาติอาจจะไม่ตรงกับผลประโยชน์ของประชาชนก็ได้ ($\bar{x} = 2.28$)

ทัศนคติที่มีต่อสังคมไทย พบว่าข้อที่ว่า เป็นเรื่องไม่แปลกที่คนในครอบครัวเดียวกันเลือก ส.ส. คนละพรรคกันได้สูงที่สุด ($\bar{x} = 3.96$) รองลงมาคือ การทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่ถ้าเรามีผลประโยชน์บ้างก็ไม่ใช่ไร ($\bar{x} = 3.71$) ส่วนข้อที่ว่า การถือเอาเสียงส่วนใหญ่ขึ้น มีความหมายเช่นเดียวกันกับสำนวนที่ว่า “พวกมากลากไป” ต่ำที่สุด ($\bar{x} = 2.46$) รองลงมาคือ แข่งเรือแข่งพายพอจะแข่งกันได้ แต่แข่งบุญแข่งวาสนาแข่งกันไม่ได้ ($\bar{x} = 2.49$)

ทัศนคติที่มีต่อตนเอง พบว่าข้อที่ว่า ประชาชนควรมีสิทธิในการปกป้องตนเอง และปกป้องผลประโยชน์ของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.17$) รองลงมาคือ ความคิดเห็นทางการเมืองไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือเห็นต่าง ย่อมดีกว่าการอยู่เฉยไม่แสดงความคิดเห็นเลย ($\bar{x} = 3.82$) ส่วนข้อที่ว่า การใช้หลักการและเหตุผลเพื่อหักล้างกัน ในบางครั้งก็นำมาซึ่งความล้มเหลว เพราะต่างคนก็ต่างความคิดและมีเหตุผลเป็นของตนเอง ขาดการมองเป้าหมายร่วมกันต่ำที่สุด ($\bar{x} = 2.23$) รองลงมาคือ การให้ทุก

คนมีความเสมอภาคกันทางการเมืองเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เพราะบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งสติปัญญาความสามารถ ชาติกำเนิด และสถานภาพทางสังคม ($\bar{x} = 3.08$)

ทัศนคติที่มีต่อภาครัฐ พบว่าข้อที่ว่าความคิดริเริ่มเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐ ไม่ใช่ประชาชนสูงสุด ($\bar{x} = 3.41$) รองลงมาคือ ทุกครั้งที่เมื่อเกิดความเห็นต่างขึ้นระหว่างภาครัฐกับประชาชน ผลที่ออกมาภาครัฐจะเป็นฝ่ายที่ถูกเสมอ ($\bar{x} = 3.21$) ส่วนข้อที่ว่าการจัดการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมยังทำไม่ได้ในประเทศไทย เพราะภาครัฐยังขาดความจริงใจในการแก้ปัญหาต่ำที่สุด ($\bar{x} = 2.09$) รองลงมาคือภาครัฐไทยยังยึดติดกับค่านิยมการควบคุมประชาชนมากกว่าคิดรับใช้ประชาชน ($\bar{x} = 2.13$)

สรุปโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านแล้ว ผลการศึกษวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยทางวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.01$) กล่าวคือ ชาวอำเภอปากพนังค่อนข้างจะมีความเป็นประชาธิปไตยและอำนาจนิยม ในระดับก้ำกึ่งกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองยังขัดแย้งกันอยู่ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความเป็นอำนาจนิยม การจะทำให้แนวความคิดของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปได้ ย่อมต้องขึ้นอยู่กับการทำความเข้าใจที่ถูกต้องและต้องมีการให้ความรู้ รวมไปถึงการตระหนักถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมือง ที่สอดคล้องกับการปกครองในระบบประชาธิปไตยให้มากขึ้น เมื่อพิจารณาทัศนคติที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย หรือทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองในด้านบวก โดยพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่าประชาชนควรมีสิทธิในการปกป้องตนเอง และปกป้องผลประโยชน์ของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมสูงสุด ($\bar{x} = 4.17$) หมายความว่า ตัวอย่างที่มีทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิของตนเองในระบบประชาธิปไตยได้ถูกต้อง บนพื้นฐานของความเข้าใจว่าประชาชนย่อมมีสิทธิในการปกป้องผลประโยชน์ของตนเองในทุกด้าน โดยไม่ยอมให้ใครมาเอารัดเอาเปรียบหรือตัดทอนผลประโยชน์จากความไม่รู้หรือรู้ไม่เท่าทัน

รองลงมาคือ เป็นเรื่องไม่แปลกที่คนในครอบครัวเดียวกันเลือก ส.ส. คนละพรรคกันได้ ($\bar{x} = 3.96$) หมายความว่า ตัวอย่างเห็นว่าในสังคมไทยยังมีทัศนคติเกี่ยวกับเสรีภาพทางด้านความคิดทางการเมืองที่จะมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งได้โดยเสรี โดยไม่จำเป็นต้องถูกครอบงำด้วยระบบอาวุโสของครอบครัว หรือเลือกตามความเห็นของคนใกล้ชิดและเป็นที่เคารพนับถือ อย่างพ่อและแม่หรือญาติพี่น้อง ซึ่งสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในครอบครัวได้ตัดสินใจเรื่องทางการเมืองได้โดยไม่ต้องบังคับ เป็นผลดีอย่างมากต่อประเทศที่ปกครองด้วยระบอบนี้ เพราะการเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตยหากทุกคนเลือกด้วยความคิดของตนเองแล้วการซื้อสิทธิ์ขายเสียงก็ย่อมน้อยลงไปด้วย

ข้อต่อมาก็คือเราควรไว้วางใจคณะรัฐบาลที่มีที่มาถูกต้องตามกฎหมาย ($\bar{x} = 3.84$) หมายความว่า ตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในรัฐบาลที่มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือตามกฎหมายในระบบประชาธิปไตย ซึ่งสนับสนุนให้รัฐบาลได้ทำงานอย่างเต็มที่ ภายใต้การครอบงำของประชาธิปไตยนั่นเอง เพราะหากประชาชนยอมรับได้กับรัฐบาลหรือผู้นำประเทศที่อาจเข้ามาโดยวิธีการอื่นๆ ที่ไม่ใช่กติกาที่ถูกต้อง อาทิ การรัฐประหาร หรือการปฏิวัติของคนบางกลุ่มย่อมส่งผลให้ประเทศต้องเผชิญกับความขัดแย้งของฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้าน แต่ถ้าหากรัฐบาลเข้ามาโดยถูกต้องแล้วทุกฝ่ายย่อมต้องยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข นับว่าเป็นทัศนคติที่ดีสำหรับ

ประเทศไทยที่กำลังประสบกับปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองและทำให้ความไว้วางใจที่มีต่อรัฐบาลน้อยลงไป ส่วนข้อที่เป็นด้านอำนาจนิยมหรือเป็นข้ออื่นเสกกับประชาธิปไตยพบว่า มีทัศนคติที่มีระดับมากอยู่เพียงสองข้อ ที่เป็นความเห็นไม่สอดคล้องกับประชาธิปไตย แต่กลับมีระดับของวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับมาก กล่าวคือ ข้อที่ว่าทฤษฎีคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่ถ้าเรามีผลประโยชน์บ้างก็ไม่เป็นไร ($\bar{x} = 3.71$) หมายความว่า ตัวอย่างมองว่าผลประโยชน์ของตนเองสำคัญมากกว่าความถูกต้องหรือหลักความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งถูกมองข้ามไปเพราะความเห็นแก่ตัวของตนเอง หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเหนือส่วนรวม ในแง่ทางสังคมแล้วเปรียบเรื่องนี้ได้กับสำนวนไทยที่ว่า “มือถือสาก ปากถือศีล” ซึ่งหมายถึงการแสดงตัวเป็นคนมีศีลธรรม แต่กลับประพฤติชั่ว เปรียบเทียบได้กับคนที่สร้างภาพให้คนอื่นเห็นว่าเป็นคนดี แต่ถ้าเป็นผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องก็ไม่เป็นไรหรือเป็นเรื่องที่ยอมรับกันได้ จนบางครั้งการทุจริตคอร์รัปชันกลายเป็นเรื่องปกติไปในสังคมไทย แต่คอร์รัปชันเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ขัดขวางการพัฒนาของประชาธิปไตย เพราะถือว่าเป็นการเห็นแก่ตัวมากเกินไปจนมองข้ามสิทธิของผู้อื่น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการปกครองด้วยระบอบใดก็ตามย่อมไม่ต้องการให้สังคมมีค่านิยมการคอร์รัปชันอย่างแน่นอน

ข้อต่อมาคือ หากความคิดเห็นของเราถูกต้องแล้ว ก็ไม่จำเป็นจะต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นให้เสียเวลา ($\bar{x} = 3.80$) หมายความว่า ตัวอย่างมีทัศนคติในแง่ลบต่อคนอื่น หรือไม่ไว้วางใจความคิดเห็นของคนอื่น เพราะการไม่เคารพในสิทธิของผู้อื่น ที่สำคัญคือ สิทธิและเสรีภาพในการพูด หรือแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่ประชาชนสามารถจะพึงมีได้ ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเท่ากับเป็นการไม่ยอมรับหลักการของการแสดงออกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย หรือเท่ากับว่าปฏิเสธความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไปด้วย

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ผลการทดสอบปรากฏว่า ชาวอำเภอปากพนังที่มีเพศ อายุ และสถานภาพสมรสต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนชาวอำเภอปากพนังที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน แสดงให้เห็นความสอดคล้องของปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือชาวอำเภอปากพนังที่มีการศึกษาสูง มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่สูง จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นไปในทางบวกหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั่นเอง

ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์กับวัฒนธรรมทางการเมือง พบว่า อัตลักษณ์ของชาวอำเภอปากพนังมีความสัมพันธ์ทางลบกับวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับต่ำ ซึ่งหมายความว่า คนที่ยังมีอัตลักษณ์ความเป็น “คนใต้” สูงขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่ำลงเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวอำเภอปากพนังมีความคิดแย้งกับแนวทางประชาธิปไตยในบางส่วน กล่าวคือ แม้ว่าจะมีระดับของอัตลักษณ์ในระดับที่สูง ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ดีที่คนในอำเภอเดียวกันมีความเป็นตัวตนชัดเจน และมีความรักพวกพ้องซึ่งก็คือความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในท้องถิ่น แต่เมื่อมองในภาพของการเมืองผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองแล้ว กลับได้ผลออกมาในทางลบ นั่นคือคนที่ยิ่งมีความเป็นอัตลักษณ์

มาก ยิ่งมีความเป็นประชาธิปไตยน้อย ในแง่ที่ประชาธิปไตยจึงเป็นสถานะที่เป็นสากล ผลที่ออกมาชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของคนปากพนัง อยู่ในสถานะก้ำกึ่งกันระหว่างประชาธิปไตยและอำนาจนิยม ในอนาคต เมื่อมีการพัฒนาประชาธิปไตยมากขึ้น ลักษณะความเป็นสากลจะสูงขึ้น และความเป็นอัตลักษณ์ น่าจะลดลง สะท้อนถึงพัฒนาการของประชาธิปไตยในอำเภอปากพนัง ว่าอาจยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ทศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นอุปสรรคหรือไม่ สอดคล้องกับการปกครองในระบบประชาธิปไตยคือ ข้อที่ว่าทศนคติคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย แต่ถ้าเรามีผลประโยชน์บ้างก็ไม่ใช่ไร เป็นความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับประชาธิปไตย เพราะการทุจริตเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นระบบการปกครองแบบใดก็ตาม แต่การเห็นแต่ประโยชน์ของตนเองจนมองข้ามความถูกต้องย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ร้ายยิ่งกว่า เมื่อต้องการให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งและยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางความแตกต่างทางความคิดในสังคม การยอมรับและเห็นแก่ส่วนรวมจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมาก สังคมที่ยอมรับว่าเรื่องทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้ หรือมองว่าเป็นความเคยชินในสังคมเสียแล้ว การจะพัฒนาให้ประชาธิปไตยมั่นคงก็เป็นไปได้ยากด้วย แต่ถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าการคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่ไม่เสียหายอะไรมากนัก ผลที่ตามมาก็คือ สังคมจะหาความสงบและความเป็นธรรมไม่ได้ เพราะทุกคนที่ยอมรับเรื่องนี้ได้ย่อมต้องการแสวงผลประโยชน์จากทุจริตคอร์รัปชันต่างๆ ในหลายรูปแบบ จากการวิจัยจากแบบสอบถามของเรื่องนี้ ผลที่ได้กลับออกมาในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเอนอ่อนต่อการคอร์รัปชันมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า สังคมในปัจจุบันขาดการตระหนักถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมหรือการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ น้อยกว่าของตนเองมากขึ้น

และข้อที่ว่าหากความคิดเห็นของเราถูกต้องแล้ว ก็ไม่จำเป็นจะต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ให้เสียเวลา หลักหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตยก็คือ ต้องยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความเสมอภาคของบุคคล หลักแห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นในการพูดแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก แม้ว่าจะไม่เห็นตรงกับตนเองก็ตาม ซึ่งจะเห็นว่าความเห็นแก่ความคิดของตนเองมากเกินไป จนมองข้ามหรือไม่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเลย ย่อมเป็นสิ่งขัดขวางการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศ อีกทั้งเป็นการสนับสนุนให้สังคมมีความเป็นอำนาจนิยมมากขึ้น ด้วยอุปสรรคเกี่ยวกับทัศนคติที่ไม่ถูกต้องของวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้ ควรได้รับการปรับปรุงเพื่อให้สังคมเข้าใจสิ่งที่ถูกต้อง และตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่าง อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวอำเภอปากพนัง ที่ผลออกมาเป็นความสัมพันธ์ในทางลบ หรือก็คือมีความสัมพันธ์ผกผันกัน แสดงให้เห็นว่า คนปากพนังมีความเป็นคนใต้ที่ชัดเจน และยึดมั่นในอัตลักษณ์ของตนมาก จนอาจหลงลืมการเมืองในภาพรวมของประเทศ หรือก็คือภาพของความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งการเมืองในท้องถิ่นหรือที่

เรียกกันอีกชื่อว่า ท้องถิ่นนิยมนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่หากเป็นการคลั่งหรือศรัทธาอย่างไร้เหตุผล หรือพวกมากลากไปแล้ว อาจส่งผลให้วัฒนธรรมทางการเมืองที่มีในท้องถิ่นแปรเปลี่ยนไป หรือไม่สอดคล้องกับแนวทางของความเป็นประชาธิปไตยได้ หากต้องการให้อัตลักษณ์ สอดรับกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแล้วก็ต้องเรียนรู้กันถึงแนวทางการเมืองในภาพรวม แทนการมองในภาพเล็กหรือภาพระดับท้องถิ่น จึงจะทำให้การเมืองถอดสลัก และก็จะเป็นการสลัดอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่เกินขนาดออกไปบ้าง เพื่อจะสร้างอัตลักษณ์ที่เป็นภาพรวม คืออัตลักษณ์ระดับชาติขึ้นได้ในอนาคต

จากผลการศึกษาวิจัยที่เห็นถึงปัจจัยด้านการศึกษา ที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยชัดเจนมาก สอดคล้องกับลักษณะการถ่ายทอดแนวคิดของคนปากพ่อง ที่ถ่ายโอนโดยตรงจากรุ่นต่อรุ่น ซึ่งตรงกับผลการศึกษารื่องอัตลักษณ์ ที่คนปากพ่องเป็นคนจริงใจและรักพวกพ้องอยู่ในระดับสูงที่สุด การพัฒนาให้อำเภอปากพ่องเป็นเมืองที่สนับสนุนประชาธิปไตย และมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จึงต้องอาศัยการพูดคุยเสวนา หรือแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านเวทีของชุมชน และให้ความรู้ผ่านสื่อมวลชนของท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องวิถีการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้อัตลักษณ์ของชาวอำเภอปากพ่องไม่ใช่อุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในภาพรวมของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยในภาพรวมทั้งหมดของประเทศ กล่าวคือศึกษาทัศนคติของคนไทยทั้งประเทศในทุกภูมิภาค เพื่อเป็นแนวทางในการปรับแก้ปัญหาความขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองต่อไปได้
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเจาะลึกอัตลักษณ์ของคนภูมิภาคอื่นๆ หรือศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคที่เป็นกระแสทางการเมือง อาทิ ภาคอีสานและภาคใต้ เป็นต้น
3. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องภูมิภาคนิยม ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น โดยเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมทางการเมืองของภูมิภาคนั้นๆ เป็นการเพิ่มแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศได้ในอนาคต
4. ควรศึกษาวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ในด้านอื่นๆ ร่วมด้วย อาทิ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล อัตลักษณ์ร่วม หรืออัตลักษณ์ส่วนรวม เพื่อเปรียบเทียบและพัฒนาเครื่องมือต่อไป เป็นการจุดอ่อนจากงานวิจัยในครั้งนี้ด้วย
5. ควรใช้การสุ่มตัวอย่างทางสถิติเพื่อให้ได้การเป็นตัวแทนของภูมิภาคต่างๆ ของประเทศอย่างแท้จริงต่อไป

บรรณานุกรม

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. 2551. **หลักรัฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. 2549. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ชัชวาล หัตถ์วิเศษ. 2550. "วิถีชีวิตประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองดีในการปกครองแบบประชาธิปไตย." **รัฐศาสตร์** 55, 8 (สิงหาคม): 85-116.
- เชาวนะ ไตรมาศ. 2547. ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ ในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. **รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญชุดที่ 3 เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: 201-222.
- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2546. "ประชาธิปไตย: เส้นทางเดินจากประชาธิปไตยโดยตรงสู่ประชาธิปไตยแบบตัวแทน." **รัฐศาสตร์สาร** 24, ฉบับพิเศษ (พฤศจิกายน): 1-27.
- ประสิทธิ์ ลีปรีชา. 2547. "การสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง." ใน **วาทกรรม อัตลักษณ์ หนังสือรวมบทความจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 2 เรื่อง ชาติและชาติพันธุ์: วิถีชีวิตและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในโลกปัจจุบัน**. 32-72.
- ณรงค์ บุญสวยขวัญ. 2549. **นักการเมืองถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ล้อม เพ็งแก้ว. 2553. **เกิดเป็นคนได้**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- วัลลภ ลำพาย. 2551. **เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเกียรติ วันทะนะ. 2551ก. "ประชาธิปไตยและหลักการปกครองโดยกฎหมาย." **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์** 34, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 1-21.
- _____. 2551ข. **อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: อักษรข้าวสวย.
- เสนีย์ คำสุข. 2550. "รัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตย." **รัฐศาสตร์** 55, 3 (มีนาคม): 82-129.
- อภิญา เพ็องฟูสกุล. 2546. **อัตลักษณ์ (Identity) การทบทวนทฤษฎี และกรอบแนวคิด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- Almond, G.A. and G.B. Powell, Jr. 1966. **Comparative Politics: A Development Approach**. Boston: Little Brown and Company.
- Barker, Chris. 2000. **Culture Studies: Theory and Practice**. London: SAGE.
- Dahl, Robert A. 1989. **Democracy and Critics**. London: Yale University Press.
- Hall, Stuart & P. du Gay (eds.) 1996. **Questions of Cultural Identity**. London: Sage.
- Jenkins, Richard. 1996. **Social Identity**. New York: Routledge.
- Pye, L.W. and S. Verba (eds.) 1967. **Political Culture and Political Development**. New Jersey: Princeton University Press.
- Pye, Lucian W. 2000. "Democracy and Its Enemies," in F. Hollifield and Calvin Jillson (eds.) **Pathways to Democracy: The Political Economy of Democratic Transitions**. New York: Routledge.
- Sodaro, Michael J. 2001. **Comparative Politics: A Global Introduction**. Singapore: McGraw-Hill.
- Weedon, Chris. 1987. **Feminist Practice and Poststructuralist Theory**. New York: Basil Blackwell.